

**En kartläggning och behovsanalys av
Norrbottens infrastruktur för den fria
professionella dansen**

Delrapport 2, december 2023

Kartläggningen är utförd och sammanställd av projektledarna Irma von Platen, Marie Andersson och Karolina Kowalska genom Danscentrum Norr, samarbetspart inom Dansutveckling Norrbotten.

*Projektägare; Rebecka Strand, danskonsulent i Norrbotten.
Finansierat av Region Norrbotten och Kulturrådet.*

KULTURRÅDET

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund till projektet	3
1.1 Begreppsförklaring	3
1.2 Projektorganisation	3
1.3 Mål/syfte med projektet	4
1.4 Framtagande, genomförande och mål med kartläggningen	4
2. Norrbottens infrastruktur för den professionella dansen	6
2.1 Fria verksamma och utövare	6
2.2 Fria grupper	6
2.3 Dans i Nord	7
2.4 Främjande aktörer	8
2.5 Arrangörer	10
2.6 Nätverk	12
2.7 Utbildningsledet	13
2.8 Dans i Västerbotten	14
2.9 Finansieringsformer	15
2.10 Sammanfattande bild av aktörer och resurser	17
Grafik 1. Översikt av de aktörer/resurser som (i nuläget) tillsammans utgör Norrbottens dansfält, linjerna indikerar samverkan mellan parterna.	17
3. Reflektioner kring dansens förutsättningar	17
3.1 Finansiering och stödstrukturer	18
3.2 Arbetstillfällen	19
3.3 Nätverk	20
3.4 Lokaler	21
3.6 Publikunderlag	23
3.7 Arrangörsled	23
3.8 Återväxt	26
3.9 Översikt: idé till turné	26
4. Sammanfattning och analys	27
4.1 Geografiska avstånd och få professionellt verksamma	27
4.2 Samverkan mellan det fria fältet och offentligt ägda institutioner	28
4.3 Ekonomi och finansieringsformer	29
4.4 Ojämn konkurrenssituation skapar behov av turnéstrukturer och subventionsformer för inköp	30
4.5 Återväxt	30
4.6 Producent / arbetsgivare	31
4.7 Arrangörer	32
5. Genomförda insatser och framtiden för projektet	33
5.1 Genomförda insatser hösten 2023	33
5.2 Framtida insatser	34
5.3 Avslutande ord	36
Referenser	37

1. Inledning och bakgrund till projektet

Som inledning presenteras här projektets organisation och mål, samt metod och syfte med denna delrapport, efter en lista som definierar några av kartläggningens återkommande termer.

1.1 Begreppsförklaring

För att klargöra tolkning och användande av återkommande termer följer här en lista med definitioner på hur de används i rapporten.

Fria verksamma/utövare inom dansfältet: Frilansande professionellt utövande dansare och/eller koreografer som i första hand verkar som fria aktörer, snarare än inom en organiserad grupp såsom kompani, fri grupp eller institution.

Utflyttade verksamma/utövare; Dansare och koreografer med rötter i Norrbotten som numera bor och verkar på annan ort.

Infrastruktur: Alla de praktiska, resursmässiga och ekonomiska (med mera) komponenter som krävs för att skapa förutsättningar för dansen att gå från idé till att möta en publik.

Samverkan: Öppen dialog och kommunikation mellan parter som leder till samarbete kring insatser eller initiativ, för att nå gemensamma mål/uppdrag på ett resurseffektivt sätt.

KKN; Kreativa och kulturella näringar/branscher: *“Kulturella och kreativa näringar är företag som har kultur och kreativa processer som affärsidé. Det är näringar som växer i hela Sverige, som stärker regionernas utveckling och attraktionskraft och som ofta är dörröppnare till nya marknader.”* (Kulturrådet, 27 november 2023a).

Främjare; Aktörer som på olika sätt arbetar främjande för konstnärer och kreativa och kulturella näringar/branscher. Det kan handla om finansiellt stöd men även andra former av främjande verksamhet såsom kontaktförmedling, samverkan, kompetensutvecklande aktiviteter, nätverksträffar och förmedling (med mera).

1.2 Projektorganisation

Dansutveckling Norrbotten är ett treårigt regionalt utvecklingsprojekt initierat av Region Norrbottens danskonsulent. Projektet finansieras av Kulturrådet och Region Norrbotten. Danscentrum Norr är samverkanspart och arbetsgivare till projektledarna; Irma Von Platen 50 % januari-maj, Marie Andersson 50 % januari-nutid och Karolina Kowalska 70 % augusti-nutid.

Projektet påbörjades i januari 2023. Projektets styrgrupp består av projektägare

och samverkanspart (det vill säga danskonsulenterna och Danscentrum Norr).

En referensgrupp med syfte att ge ytterligare en dimension till projektet, samt fungera som bollplank genom råd och stöd har tillsatts. Referensgruppen består av nio personer: frilansande dansare, danspedagog, kommunala samordnare, arrangörer, främjare och danskonsulenter från andra norrlän.

1.3 Mål/syfte med projektet

Projektets mål är att utreda och på sikt främja förutsättningarna för danskonstnärer att bo och verka i Norrbotten. För dansens egenvärde men även som ett verktyg för regionen att behålla och attrahera fler invånare och arbetstagare till den växande arbetsmarknaden som väntas i och med de industriella investeringarna.

Genom att utröna insatser som kan stärka den fria dansens infrastruktur och möjliggöra fler arbetstillfällen vill projektet främja förutsättningarna för de redan bosatta dansarna/koreograferna i länet samt gynna möjligheterna för fler att flytta till Norrbotten för att verka. Projektet utgår från flera av de utvecklingsområdena för dansen som presenteras i Region Norrbottens Kulturplan 2023-2026.

Regionen vill;

- främja förutsättningarna för professionella dansare och koreografer att bo och verka i regionen
- genom ökad samverkan och samordning med kulturinstitutioner, främjande verksamheter, kommuner och interregionalt utveckla infrastrukturen
- i samverkan med regionala aktörer delta i breda dialoger för dansens utveckling
- genom samverkan och samordning bidra till stark infrastruktur och produktionsled
- ge stöd i form av förutsättningarna för det professionella danslivet och främja hållbara strukturer och samordning

(Region Norrbotten, 2022)

Arbetet intar samma utgångspunkt som rapporten *Kulturens plats i framtidens Luleå*, citat; "Utgångspunkten för att stärka kulturlivet måste vara kulturskaparna, kreatörerna, arrangörerna och kulturverksamheterna. För att åstadkomma ett vitalt kulturliv behövs en spännvidd mellan professionella institutioner, kommersiella aktörer men också gott om utrymme för det fria kulturlivet och det egna utövandet" (Malm & Johansson, 2023, s. 10).

1.4 Framtagande, genomförande och mål med kartläggningen

För att projektets tid och resurser ska läggas på insatser som är relevanta och gynnsamma för måluppfyllelsen inleds projektet med en förstudie med syfte att kartlägga befintliga och/eller eventuell avsaknad av regionala resurser samt det existerande fria dansfältets behov. Projektets första år är avsatt till denna kartläggning. I juni 2023 skrevs en första intern delrapport och denna delrapport 2 syftar till att sammanfatta kartläggningen som gjorts hittills och kommer att ligga till grund för operativa insatser under projektets fortlöpande.

Att vara fri verksam inom dansfältet idag innebär stora utmaningar oavsett boendeort (Danscentrum Sverige et al., 2021), många av de stödstrukturer som finns inom andra konstområden saknas helt eller är bristfälliga när det kommer till dansområdet. Med det sagt är många av de utmaningar som dansverksamma i Norrbotten möter i sitt arbetsliv och som tas upp i denna kartläggning inte unika för regionen. Dock finns det vissa aspekter som är särskilt utmanande med att bo och verka i Norrbotten. Denna kartläggning ämnar att visa på de utvecklingsmöjligheter som finns utifrån Norrbottens specifika förutsättningar som verksamhetsbas för frilansande danskonstnärer.

1.4.1 Framtagande och disposition

Den metod som använts vid kartläggningen är samtal och intervjuer, individuellt och i grupp, digitala och fysiska träffar. Ett brett spektrum av aktörer som på olika sätt ingår i den infrastruktur som utgör danslivet i Norrbotten har intervjuats.

Dessa innefattar:

- verksamma dansare/koreografer bosatta i regionen.
- verksamma dansare/koreografer utflyttade från regionen som numera bor och verkar på annan ort
- danslärare/pedagoger
- unga dansare/elever
- ideella föreningar
- institutioner
- fria grupper
- arrangörer
- främjare/möjliggörare
- kommunala kultursamordnare.
- danskonsulenter i andra regioner.

Information har även inhämtats från organisationernas officiella hemsidor.

Del två består av objektiv information om de resurser, organisationer och funktioner som utgör det Norrbottniska dansfältets infrastruktur.

Del tre består av subjektiva upplevelser och reflektioner som presenteras i form

av teman/fokusområden vilka återkommer i flertalet intervjuer.

Del fyra är en analys av de två tidigare delarna för att ge en samlad bild att jobba utifrån för att hitta konkreta vägar framåt. Till grund för förstudien ligger även en mängd rapporter och styrdokument som på olika sätt berör dansfältet och kulturella och kreativa näringar regionalt, nationellt och internationellt. Del fyra utgör ett försök att sammankoppla det insamlade materialet med tidigare studier och regionala styrdokument.

Till sist, i del fem, presenteras ett förslag på projektets framtida strategiska inriktning och operativa insatser.

Vi vill uppmärksamma dig som läsare om att Danskonsulenten och Danscentrum Norr (DC Norr) både är en del av den infrastruktur som kartläggs såväl som initiativtagare/arbetsgivare till projektledarna tillika författare av denna delrapport. För att undersöka de fria professionellt verksammas situation, möjligheter och utmaningar har projektledarna gjort sitt yttersta för att lyssna in samtliga perspektiv och ambitionen har varit att skriva fram det sakligt och nyanserat.

2. Norrbottens infrastruktur för den professionella dansen

Del två är en översikt och sammanställning av aktörer samt resurser för dans i Region Norrbotten.

2.1 Fria verksamma och utövare

I Region Norrbotten finns i nuläget (2023) ett tiotal permanent bosatta fria professionellt dansverksamma, varav några organiserat sig som fria grupper. Merparten av de verksamma är bosatta i Luleå men det finns även verksamma i Piteå, Jokkmokk, Pajala och Arvidsjaur. Under förstudien i projektet har även sex dansverksamma med rötter i Norrbotten, som numera bor och verkar på annan ort (både i Sverige och internationellt), intervjuats.

2.2 Fria grupper

2.2.1 Dansinitiativet

Dansinitiativet är ett produktionshus som driver produktion, scen- och utvecklingsarbete inom scenkonstnärlig dans och cirkus sedan 2018. Dansinitiativet producerar egna turnerande verk som spänner mellan dans och

cirkus för barn och unga som de turnerar i Norrbottens kommuner och vidare, framförallt i norra Sverige. På sin scen i Luleå huserar de, på uppdrag av Luleå kommun, konstnårsresidens och samproduktioner, samt presenterar gästspel med särskilt fokus på vuxen publik.

Verksamheten är organiserad som en ideell förening med verksamhetsmedel från Kulturrådet, Region Norrbotten och Luleå kommun. En stor del av verksamheten finansieras genom projektbidrag och samarbeten.

2.2.2 Moskosel Creative Lab

Moskosel Creative Lab är en multidisciplinärt konstnårsresidens i Moskosel (Arvidsjaurs kommun) vilket inrymmer en mötesplats, innovationsmiljö och arbetsplats för dansare och koreografer och är en viktig del av infrastrukturen för olika konstnårsresidens i länet.

Verksamheten bedrivs genom regionala och nationella projektmedel samt egen finansiering, de innehar i nuläget inget verksamhetsbidrag.

2.2.3 Invisible People Contemporary Dance Company

Invisible People Contemporary Dance Company med bas i Jokkmokk är Sveriges nordligaste danskompani, de arbetar projektbaserat och turnerar i Sverige och Norge. Kompaniets syfte är att lyfta nedtryckta ämnen i samhället genom scenkonst. Eftersom kompaniets konstnärliga ledare, Liv Aira, är lulesame har många av deras produktioner teman från Sápmi. Kompaniet består till största delen av konstnärer med ursprung från Sápmi och Norrbotten för att skapa konst från Sápmi och Norr men som når ut till alla. Under 2024 planerar kompaniet att öppna världens första (!) samiska danscenter i Vuollerim vilket kommer innebära egna lokaler med möjlighet att husera produktioner, residens och publika möten.

Verksamheten bedrivs genom Aira Dance Company AB samt den ideella föreningen Invisible People Contemporary Dance, de erhåller kommunala, regionala och nationella projektmedel, privat finansiering samt självfinansierar delar av verksamheten. De innehar i nuläget inget verksamhetsbidrag.

2.3 Dans i Nord

Sedan några år tillbaka benämns *Dans i Nord (DiN)* som regionens institution för professionell danskonst. Institutionen producerar och turnerar med egna föreställningar för barn och unga i Norrbottens kommuner, arrangerar nationella och internationella gästspel, erbjuder konstnårsresidens i verksamhetens lokaler i Piteå med mera.

Unga Dans i Nord, som är en del av DiNs verksamhet, skapar särskilda aktiviteter och föreställningar som barn och unga kan ta del av bland annat i form av

Beyond Words som är deras turnéslinga för barn och unga som turnerar i Norrbottens samtliga kommuner. I samband med föreställningarna anordnas ofta kringevenemang såsom att lokala dansföreningar är förband till föreställningarna eller workshops för unga dansare/dansintresserade, ibland arrangeras dessa i samverkan med regionens danskonsulent.

DiN finansieras av Piteå kommun (som även fungerar som huvudman och arbetsgivare), Region Norrbotten och Kulturrådet. Verksamheten har sin bas i konsert- och danshuset Studio Acusticum i Piteå.

2.4 Främjande aktörer

2.4.1 Riksteatern Norrbotten

Riksteatern Norrbotten är en ideell organisation med ett regionalt uppdrag och ingår i folkrörelsen Riksteatern som arrangerar, främjar och producerar turnerande scenkonst. Samtliga 14 kommuner i Norrbotten har en lokal riksteaterförening som arrangerar professionella föreställningar inom teater, dans, samtida cirkus och musik. Genom Riksteatern Norrbottens scenkonstkonsulent fördelas årligen turnéstöd till fria professionella kulturskapare inom scenkonstområdet. Turnéstödet går i huvudsak till turnerande teaterföreställningar för barn- och unga. Riksteatern Norrbotten uppbär inte specifikt turnéstödsmedel till dansen.

I samverkan med Riksteaterns nationella dansavdelning initierar, driver och samverkar Riksteatern Norrbotten aktivt i branschutvecklande projekt. Utöver de konkreta uppdragen från regionen driver Riksteatern projekt ihop med andra samarbetspartner. Exempelvis dans- och arrangörsfestivalen *Nära Dans Boden*.

2.4.2 Norrbottens Regionala Dansråd

Rådet bildades 2017 och bestod av danskonsulent, Dans i Nord och Riksteatern. Senare tillkom även Dansinitiativet och Danscentrum Norr. Rådets uppdrag var att utveckla samverkan mellan de organisationer och funktioner som då hade regionala dansuppdrag samt lägga förslag på dansens utveckling i Norrbotten. Då utvecklingen inom rådet avstannade och behovet fanns att bredda målgruppen och bjuda in fler att delta ändrades upplägget.

År 2022 ersattes *Norrbottens regionala dansråd* av formatet "*Dansdialog*" på initiativ från dåvarande kulturchef. Syftet med dialogerna är att fungera som en mötesplats för samtal om dans och att rikta sig brett till såväl dansverksamma som till kommun, civilsamhälle, skola, föreningsliv och institution. Hittills har tre dansdialoger genomförts under värdskap av Dans i Nord, Dansinitiativet och danskonsulent i samarbete med Danscentrum Norr.

2.4.3 Danscentrum Norr

Danscentrum är en rikstäckande centrumbildning för den professionella fria danskonsten med fyra självständiga regionala organisationer. Som en region inom centrumbildningen erhåller Danscentrum Norr sina huvudsakliga verksamhetsmedel från Kulturrådet, vilket kompletteras med finansiering från regioner och kommuner. Danscentrum Norr bildades 1999 med huvuduppgiften att förbättra förutsättningarna för den fria danskonsten i de fyra norrlänen; Norrbotten, Västerbotten, Jämtland/Härjedalen och Västernorrland. Till verksamheten hör informationsspridning och kontaktförmedling, uppdragsförmedling, lokal och digital träning samt regionala workshops. På grund av det stora upptagningsområdet samt de stora avstånden mellan de verksamma är en av föreningens främsta uppgifter att skapa mötesplatser för sina medlemmar.

2.4.4 Norrbottens danskonsulent

Sveriges första danskonsulentverksamhet initierades 1992 av Norrbottens läns landsting tillsammans med Statens kulturråd. Fram till och med år 2013 var danskonsulentens verksamhet del av Dans i Nords resurscentrum för regionalt dansverksamma, därefter beslutades att istället placera danskonsulenttjänsten inom Regionen Norrbottens kulturfrämjande enhet.

Danskonsulentens arbete utgår från de nationella kulturpolitiska målen samt Region Norrbottens kulturplan och går ut på att stötta och främja dansens utveckling i länet. Arbetet är främst riktat till barn och unga samt professionellt verksamma inom dansområdet såsom pedagoger, dansare och koreografer. Danskonsulenten initierar och stöttar olika projekt och verksamheter som stärker och utvecklar dansen i länet. Arbetet går ofta ut på att vara en länk mellan dansområdet och olika aktörer i samhället såsom skolor och kommuner. Danskonsulenten arrangerar residens, fortbildningar och nätverksträffar samt möjliggör olika uppdrag för verksamma. Ett nystartat initiativ är gemensamma fortbildningsdagar för danslärare i Norrbotten och Västerbotten i samverkan med Dans i Västerbotten. Danskonsulenten verkar även som samarbetspartner i olika regionala initiativ och satsningar. Danskonsulenten arbetar särskilt riktat till barn och unga genom evenemang som Skapa Dans koreografitävling för unga samt olika workshops och projekt inom skola och föreningsliv.

2.4.5 Kulturcentrum Ebeneser

Kulturcentrum Ebeneser är ett ideellt kulturhus som drivs av Kulturföreningen Ebeneser som i sin tur utgör en paraplyorganisation bestående av ideella föreningar. Ebeneser jobbar både med platsbunden verksamhet, på den kulturscen som är knuten till lokalerna i Luleå, och med regional verksamhet som till stor del går ut på nätverksbyggande. Ebeneser verkar främst som möjliggörare och medarrangör samt driver regionala utvecklingsprojekt inom

kultur samt kulturella och kreativa branscher.

Ett exempel är *Creative Ebeneser*; ett projekt som riktar sig till yrkesverksamma inom kulturella och kreativa branscher som vill utveckla sitt företagande eller sina verksamheter. Projektet skapar mötesplatser för verksamma, samt erbjuder kompetensutvecklande föreläsningar, workshops och kortare utbildningar. Syftet är att ge verktyg för att öka sina möjligheter och förutsättningar att leva på sitt skapande i Norrbotten.

Verksamheten är övergripande ideell och finansieras av Luleå kommun, Region Norrbotten och egenfinansiering.

2.4.6 Arrangörer i Norr

Arrangörer i Norr initierades som ett projekt av Kulturcentrum Ebeneser och drivs idag som en självständig förening som arbetar med arrangörs- och publikutveckling i Norrbotten. Föreningen driver flera projekt; däribland *KulturCrew* (i samarbete med Norrbottensmusiken), som vänder sig till kommuner och verksamheter som vill arbeta med ungas inkludering i samhället genom arrangörskap och kultur. Ett annat projekt som föreningen driver är *SamArr Norr* som är ett konstområdes-överskridande projekt med fokus på kompetensutveckling för kulturarrangörer i Norrbotten. Ett av projektets fokusområden är *Dans och rörelsebaserad scenkonst*.

2.4.7 Kultur för barn och unga i Norrbotten

Kultur för unga och barn i Norrbotten (KUBN) är en förening och plattform vars funktion är att samla kulturpedagoger inom olika konstområden som arbetar med barn och unga i Norrbotten. KUBN verkar aktivt för att vara en länk mellan kulturskapare som arbetar med pedagogik samt institutioner, organisationer, kommuner och skolor. Föreningen utlyser stipendier och projekt, bedriver kompetensutveckling, samt initierar egna projekt. Huvudmålet med KUBNs verksamhet är att skapa kulturella aktiviteter för barn och unga i hela regionen samt fungera som ett stöd för verksamma kulturpedagoger. På KUBNs hemsida finns flera norrbottniska kulturaktörer presenterade och inom dans är det Norrbottens kulturskolor och ideella föreningar.

2.5 Arrangörer

2.5.1 Norrbottens lokala Riksteaterföreningar

Riksteatern Norrbotten är en ideell organisation med uppdrag att stärka scenkonsten i länet med fokus på barn och unga. Tillsammans har de 14 lokalföreningarna i Norrbotten närmare 1400 medlemmar som tillsammans lägger tusentals ideella arbetstimmar per år för att erbjuda kultur till invånarna i

länet. Riksteatern är i flertalet av kommunerna den enda kontinuerligt verkande arrangören av professionell scenkonst för den vuxna publiken. Varje enskild medlemsförening har ansvar för sin repertoar och bestämmer själva vilka föreställningar de vill köpa in, de kan välja att köpa in både från Riksteaterns egna utbud eller föreställningar från fristående producenter.

2.5.2 Dans i Nord

Genom samarbeten med Kulturens Hus i Luleå och Studio Aucusticum erbjuder DiN årligen återkommande dansabonnemang i Luleå respektive Piteå. Dessa abonnemang innehåller föreställningar till rabatterade priser, kombinerat med publiksamtal. DiN ingår även i det nationella turnénätverket "Dansnät Sverige".

2.5.3 Dansinitiativet

Då produktion är Dansinitiativets huvudsakliga verksamhet så presenteras framförallt egna produktioner och samproduktioner på scenen i Luleå, men även residensvisningar samt gästspel arrangeras, bland annat i samarbete med Riksteatern.

2.5.4 Aira Dance Company AB

Aira Dance Company AB arrangerar den årliga samisk kultur och dansfestivalen Skájdde i Storforsens Naturreservat där de tar in gästspel och skapar egna site specific produktioner. Bolaget har även arrangerat LÅVDA - Sápmi screendance Festival samt arrangerar sitt eget utbud (barn och vuxen föreställningar) primärt i Sverige. 2023 anlitas även bolaget för att arrangera andra kulturaktörers projekt, såsom strange spaces i Moskosel.

2.5.5 Norrbottens kommuner

Merparten av Norrbottens 14 kommuner har medverkat i kartläggningen. Organisation och arbetsfördelning inom den kommunala förvaltningen ser olika ut beroende på kommunens storlek och invånarantal. I de flesta kommuner utgör ansvaret kopplat till inköp av scenkonst endast en liten del av en tjänstepersonens uppdrag; och i vissa av de mindre kommunerna ligger ansvaret för hela kultur och fritid på en och samma tjänst. Titeln på denna tjänst varierar men benämns i denna rapport utslutande *kommunala kultursamordnare*. Ansvarsuppdelningen vad gäller inköp och arrangemang mellan kulturförvaltningen, skolor och teaterföreningen ser olika ut i olika kommuner.

För inköp av scenkonst för barn- och unga utgör kommunerna en mycket viktig roll i arrangörsledet genom att regelbundet arrangera skolföreställningar. I stort sett alla kommuner avsätter en budgetpost för att arrangera scenkonst för barn och unga inom skolans ramar, vilket samordnas av den *kommunala*

kultursamordnaren, i vissa kommuner samordnar hen ansökan om Skapande Skola medel för att utöka den kommunala budgeten.

Den kommunala budgeten för att köpa in scenkonst till vuxen publik är generellt stram och i vissa fall obefintlig. I de flesta fall ligger arrangörs- och inkösuppdraget för dessa typer av föreställningar hos den lokala Riksteaterföreningen genom de verksamhetsbidrag som föreningarna erhåller.

2.5.6 Avtal och subventioner

Många av regionens kommuner har bundit sig till större avtal med några av norrlänens institutioner; *Norrbottensmusiken*, *Dans i Nord* och *Norrbottensteatern*. Dessa avtal är ofta fleråriga och kraftigt subventionerade. Vad gäller dans är det Dans i Nord som slutit avtal med kommunerna med deras egenproducerade turnéslinga *Beyond Words*, deras avtal är treåriga och helt utan kostnad för kommunerna.

2.5.7 Webbportal för bokning av scenkonst

Regionens kultursamordnare arbetar för att ta fram en gemensam webbportal för

öka synlighet och bredd av kulturutbud för barn och unga vilket bidrar till en förenklad bokning av scenkonst. Tanken är att samla alla producenters utbud på en plats och inköpare ska kunna boka föreställningarna, genom att ta kontakt direkt med producenterna/konstnärerna. Även Danscentrum Norr har lanserat en ny plattform där föreningens medlemmar själva kan ladda upp sina föreställningar. Ambitionen är att de två nämnda plattformarna ska kunna sammanlänkas för att öka tillgängligheten till beställaren/arrangören.

2.6 Nätverk

2.6.1 Kultursamordnarnätverk

Kultursamordnarnätverket var ursprungligen ett regionalt utvecklingsprojekt initierat av scenkonstkonsulenterna på Riksteatern. Projektet syftade till att höja kompetensen kring scenkonst, skapa fler beställningar av scenkonst och i förlängningen fler uppdrag för verksamma inom scenkonst i regionen. Projektet har resulterat i ett bestående nätverk som samordnar bland annat gästspel, möten och kompetensutveckling.

Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Pajala har utöver ovan nämnda Kultursamordnarnätverk även ett eget samarbete kring samordning som går under namnet *Kraftfält Norr*.

2.6.2 Norrlands nätverk för musikteater och dans

Norrlands Nätverk för Musikteater och Dans (NMD) är ett kommunalförbund som verkar för sina medlemmar med uppgiften att tillgängliggöra musikteater och dans för alla i norra Sverige. NMD svarar för övergripande koordinering av de i förbundet ingående ensemblerna; Piteå Kammaroperan, Norrlandsoperan i Umeå, Norrdans i Härnösand samt Barn- och ungdomsoperan vid Estrad Norr i Östersund. Förbundet fördelar ett statligt verksamhetsbidrag för att skapa förutsättningar för ensemblernas turnerande i norra Sverige. NMD verkar som stöd i och utveckling av kontakter med nationella och internationella samarbetsprojekt/nätverk.

2.7 Utbildningsledet

2.7.1 Dansgymnasium

I Luleå kommun finns estetisk inriktning dans på gymnasienivå vid Kulturgymnasiet. Programmet delar *Dansmagasinet*s lokaler med föreningen *Luleå Rytmik och Balett*.

I Piteå kommun fanns fram till sommaren 2023 estetisk inriktning dans på gymnasienivå vid Strömbackaskolan. Utbildningen var en av landets spetsutbildningar inom dans och hade därmed riksintag.

2.7.2 Nedläggningar i Piteå

I Piteå kommun har det tidigare funnits en utbildningskedja inom dans. *Piteå danskedja* erbjöd dansintresserade norrbottningar möjlighet att ägna sig åt dans från grundskola upp till högskolenivå och därefter kunna gå vidare och arbeta med dans professionellt. Kedjan innefattade Svenska balettskolans spetsutbildning från fjärde till nionde klass på Christinaskolan, estetisk inriktning dans på gymnasiet samt danslärarutbildningen vid Luleå Tekniska Universitet (LTU).

De senaste åren har flera nedläggningar av dansutbildningar genomförts i Piteå, däribland Svenska balettskolan, estetisk inriktning dans och danslärarutbildningen. Kvar finns en dansprofilering på Christinaskolan för högstadiet, samt kortare kurser i dans vid LTU.

2.7.4 Eftergymnasial dansutbildning

Framnäs Folkhögskola erbjuder utbildningen *Artistakademin*, som är en ett- till tvåårig utbildning med fokus på sceniskt artisteri. Utbildningen innehåller kurser i sång, dans, scenisk gestaltning m.m. Vid Sunderby Folkhögskola fanns tidigare dansutbildningen *Street styles*, med fokus på olika stilar inom streetdance, som initierades och drevs av folkhögskolan tillsammans med de ideella dansföreningar *Exiled* och *Beats*. Utbildningen startade 2021 och lades ned efter

sommaren 2023. Ren dansutbildning på eftergymnasial nivå saknas i nuläget helt i Norrbotten.

2.7.5 Föreningar, Kulturskolor, dans i skolan och skapande skola

I Norrbottens kommuner finns ett stort antal aktiva dansföreningar som bedriver pedagogisk verksamhet i olika dansstilar för barn, ungdomar och vuxna.

Kulturskolor finns i alla Norrbottens kommuner. Majoriteten av kulturskolorna erbjuder dans under hela eller delar av året. Två av dessa saknar helt dansundervisning medan vissa anordnar dansundervisning vid sporadiska tillfällen. Kulturskolornas samverkan med skolor varierar. I vissa kommuner verkar Kulturskolan till stor del inom skolan, bland annat med schemalagd dansundervisning i form av *Dans i Skola*, samverkan kring *Skapande Skola*-projekt och dansworkshops. Medan det i andra kommuner bedrivs i egen regi.

Våren 2023 genomförde Danscentrum Norr en kartläggning av hur olika kommuner jobbar med *Dans i skolan* (Kowalska, 2023) för att visa på behov och utvecklingsmöjligheter samt definiera och sprida välfungerande modeller. För de professionella med intresse för pedagogiska projekt finns det stor potential till utveckling och fler konkreta uppdrag genom samverkan inom *Dans i skolan* och *Skapande skola*, vilket skulle underlättas av tydliga modeller och kontaktvägar. *Stiftelsen Institutet Dans i skolan* som har sitt säte i Norrbotten och Stockholm arbetar målinriktat med att alla barn och unga ska få möta dansen som uttrycksform i skolan (Institutet dans i skolan, 2023). Flera av Norrbottens kommuner erbjuder kontinuerligt dans på skoltid men det varierar från kommun till kommun vem och hur samordningen kring *Dans i skolan*, och *Skapande skola* överlag fungerar.

2.7.6 Brist på danslärare och -pedagoger

I samtal med kommunala samordnare framgår att det är svårt att rekrytera danslärare till kommunerna och att detta försvårar möjligheterna att arrangera dansundervisning. Även i Region Norrbottens kulturplan 2023-2026 lyfts bristen på utbildade danslärare och -pedagoger som en stor utmaning för rekryteringen till kommunernas kulturskolor och dansföreningar.

2.8 Dans i Västerbotten

Dans i Västerbotten är en regional verksamhet som syftar till att verka för dansens ställning i länet, med ett särskilt fokus på barn och unga. Dans i Västerbotten är en del av danskonsulentverksamheten i länet, som har sitt uppdrag från Region Västerbotten och där Norrlandsoperan är huvudman för verksamheten. Danskonsulenten beviljar arrangörsstöd i form av bland annat turnéstöd, samt stödjer fria aktörer med projektmedel. Att dessa resurser samlas

hos Dans i Västerbotten medför att danskonsulenterna jobbar väldigt nära alla dansproduktioner som sker i länet.

Arrangörstödet kan både sökas för att visa dans för vuxen publik och för offentliga föreställningar riktade till barn. Arrangörstödet kan inte sökas direkt av fria grupper utan genom arrangörer såsom kommuner, föreningar eller teaterföreningar. Arrangören står för all koordination och kommunikation med gruppen. Stödet är riktat till framförallt föreställningar för vuxen publik, som Dans i Västerbotten inte erbjuder i något utbud. I vissa fall kan barnföreställningar få stöd; exempelvis när en kommun önskar köpa in något utanför det subventionerade utbud som *Dans i Västerbotten* erbjuder. Arrangörer kan ej söka stöd från Riksteatern utan söker detta från *Dans i Västerbotten*.

Produktionsstöd kan såväl etablerade danskonstnärer som amatörer ansöka om i form av ekonomisk och/eller annan medfinansiering från Dans i Västerbotten för ett projekt eller en produktion av dans. Stödet går att ansöka om löpande under året och kan sökas för dansproduktion, förprojektering och idéutveckling. Dans i Västerbotten verkar även för att erbjuda residens, fortbildningar, workshops och nätverksträffar.

Inom Dans i Västerbotten finns ett särskilt fokus på aktiviteter som engagerar barn och unga. Distribution och subvention av skolföreställningar är en del av det arbetet. Utbudet för barn och unga väljs ut av ett programråd bestående av danskonsulent och kultursamordnare från länet. Dansföreställningarna presenteras i Norrlandsoperans utbud för hela länet varje år och turnéerna distribueras och subventioneras av Dans i Västerbotten. Dans i Västerbotten arrangerar också Skapa Dans, en koreografitävling för unga mellan 14-22 år. Danskonsulentverksamheten syftar till att öka kunskaperna och närvaron om dans regionalt.

2.9 Finansieringsformer

De fria verksamma inom scenkonst- och kulturområdet och specifikt dans kan söka finansiering via staten, stiftelser, regioner och kommuner. Nedan presenteras de olika nivåerna samt finansieringsformerna.

2.9.1 Stat

Kulturrådet är en myndighet med uppdrag att fördela bidrag till kultur för att utveckla Sveriges kulturliv nationellt och internationellt. Årligen delar myndigheten ut runt 2,5 miljarder kronor i form av bidrag som stöd till kulturen där bland annat *musik, teater, dans och samtida cirkus* ingår. Utöver det får regionerna i stöd ungefär 1,2 miljarder genom kultursamverkansmodellen. Bidragen är uppdelade i olika områden där fria dansverksamma kan söka inom potten för *Internationellt, Scenkonst, Krisstöd kultur, Nationella minoriteter, Barn*

och unga, Civilsamhället och Regional utveckling. (Kulturrådet, 27 november 2023b)

Konstnärsnämnden är en kommitté som verkar för att främja konst genom att främja konstnärlig utveckling och nyskapande kultur, samt vara stöd för konstnärers ekonomiska och sociala villkor. Enskilda konstnärer kan söka arbetsstipendium, projektbidrag, residensvistelsens samt bidrag till internationella utbyten och resor. (Konstnärsnämnden, u.å.)

Regeringen har i sin budgetproposition inför 2024 föreslagit en sammanslagning av Kulturrådet och Konstnärsnämnden till en myndighet.

Förutom *Kulturrådet* och *Konstnärsnämnden* så finns det andra vägar till finansiering för de fria dansverksamma såsom bland annat; *Allmänna arvsfonden*, *Kreativa Europa*, *Kulturbryggan*, *Kulturfonden för Sverige och Finland*, *Nordisk kulturkontakt*, *Nordisk Kulturfond* och *Svenska Institutet*. (Kulturrådet, 27 november 2023c)

2.9.2 Region Norrbotten

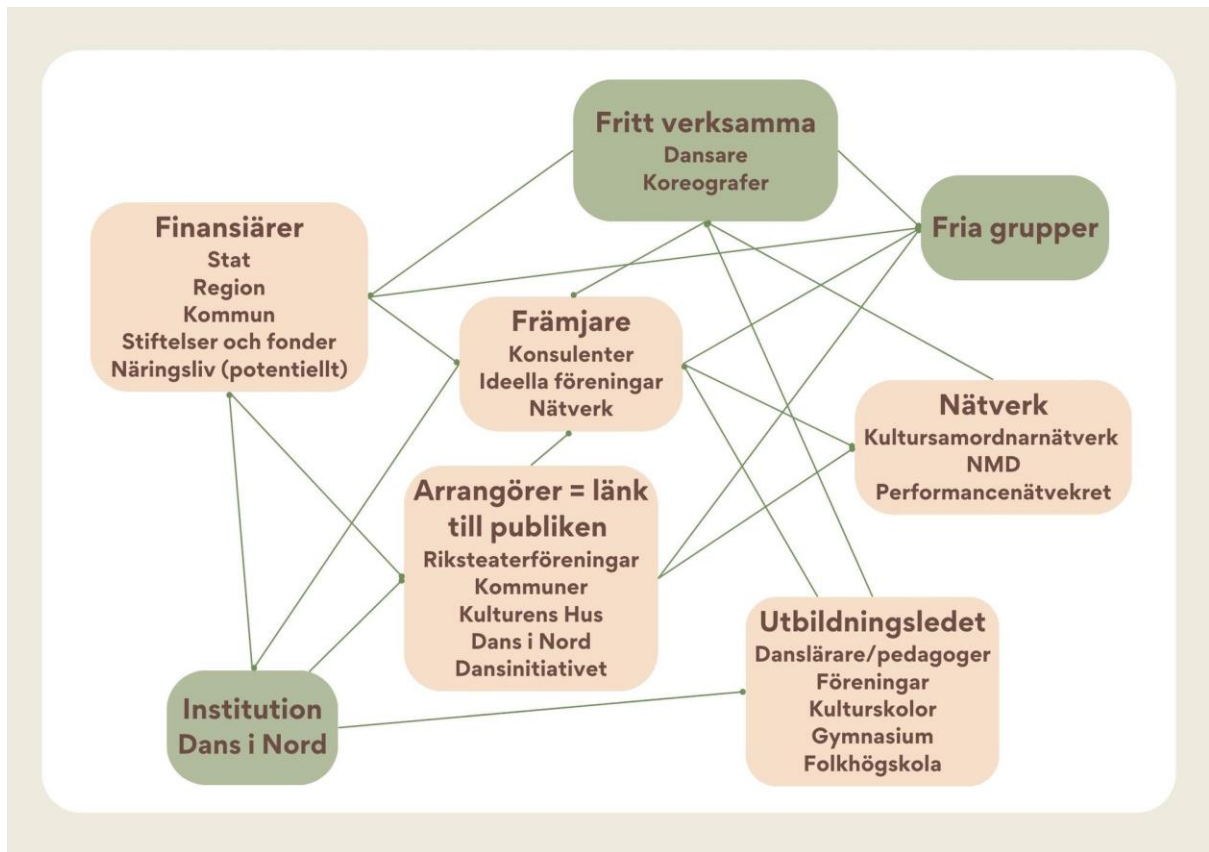
Fördelningen av Region Norrbottens ekonomiska medel till kulturverksamma sker utifrån styrande dokument såsom Norrbottens Kulturplan och de nationella kulturpolitiska målen. Stödet inom kulturen finns för att bidra till ett jämlikt kulturutövande och är till för alla kulturdeltagande över hela länet. Både bredd och spets samt olika konst- och kulturuttryck innefattas så länge det är av relevans för regionen. Särskilt barn och ungdomars tillgång till kulturupplevelser uppmuntras samt nationella minoriteter och urfolk. Professionella kulturskapare och fria aktörer ska ha goda förutsättningar att verka i Norrbotten; de ska ha möjlighet att utveckla hög konstnärlig kvalitet. De som kan söka kulturmedel från Regionen är professionella kulturutövare (F- eller FA-skattsedel krävs), företag verksamma inom kulturområdet, kulturfrämjande föreningar, kulturfrämjande organisationer, kommuner, myndigheter och universitet. Prioriteringen är norrbottniska projektägare/sökande framför sökande från andra regioner. Region Norrbotten kräver medfinansiering om minimum 50%. (Utveckla Norrbotten, 2023)

Det finns ambitioner för samverkan mellan kulturenheten och näringslivsenheten som potentiellt kan leda fram till gemensamma finansieringsformer. I dagsläget ses det över internt hur den ökade samverkan på sikt kan gynna kulturskaparna.

2.9.3 Kommuner

Flertalet av Norrbottens kommuner erbjuder någon form av finansiella medel som kan sökas av fria aktörer såsom kulturstipendium och kulturmedel. I de flesta fall är de direkta medlen riktade till föreningar.

I *Arvidsjaur kommun* finns det att söka kulturstipendium, kulturpris samt ett ungdomskulturpris (upp till 25 år). *Gällivare kommun* erbjuder ett kulturstipendium för ungdomar mellan 18 och 26 år och ett kulturstipendium riktat till vuxna. I *Kalix kommun* finns olika former av kulturbidrag och stipendier. *Kiruna kommun* siktar på att bli europeisk kulturhuvudstad 2029 och utlyser årligen stipendier och utmärkelser inom kultur och fritid. I *Luleå kommun* erbjuds ekonomisk stöttning i form av kulturstipendium och kulturbidrag för arvode för artister, resekostnader för artister/medverkande i olika arrangemang eller projekt, kostnader för ljud och ljus, kostnader för marknadsföring samt kostnader för lokalhyra. Utöver det erbjuder kommunen verksamhetsbidrag inom kultur för ideella föreningar samt dansresidens som omhändertas av Dansinitiativet. *Pajala kommun* har kulturbidrag till föreningar och enskilda samt inom barn- och ungdomskultur. I *Piteå kommun* delar kultur- och fritidsnämnden årligen ut ett kulturstipendium och ett kulturpris. Bodens kommun delar ut ett kulturpris för både föreningsverksamma såväl som fria aktörer. Utöver det kan föreningar söka bidrag i form av stöd till kulturarrangemang och kulturverksamhetsstöd hos kommunen.

Grafik 1. Översikt av de aktörer/resurser som (i nuläget) tillsammans utgör Norrbottens dansfält, linjerna indikerar samverkan mellan parterna.

3. Reflektioner kring dansens förutsättningar

Denna del flätar samman behov, utmaningar, reflektioner och idéer som uppkommit under kartläggningens många samtal och intervjuer. Anledningarna till att bo och verka som frilansande danskonstnär i Norrbotten är många. Allt ifrån privata skäl; som att önska vara nära släkt och sitt ursprung, till att komma närmare sin publik, få ta del av en inspirerande miljö och möjlighet till utrymme för sin verksamhet i och med den begränsade konkurrensen.

3.1 Finansiering och stödstrukturer

De konkreta utmaningarna som verksamma i Norrbotten möter kopplat till ekonomisk hållbarhet är bland annat brist på arbetsuppdrag och långsiktiga finansiella stödstrukturer. Att vara verksam som danskonstnär i regionen innebär att till stor del vara tvungen att skapa sina egna uppdrag, framför allt finansierat av kortsiktiga projektmedel och egenproducerade turneer. De verksamma som intervjuats uppger att det finns projektmedel att söka (kommunalt, regionalt och nationellt), men de efterfrågar mer långsiktiga strukturer (turnéslingor och

verksamhetsmedel) som kan möjliggöra ett mer hållbart och mindre privatekonomiskt riskfyllt arbetsliv.

3.1.1 Produktionsstöd

Arbetsituationen för de verksamma i Norrbotten, men även i andra delar av Sverige, består av mycket obetald tid för att skriva ansökningar och på andra sätt administrera projekt. Detta försvåras av att vissa stödformer endast är öppna för ideella föreningar och/eller kräver redovisning innan nya medel kan sökas. Region Norrbottens plattform för projektansökningar upplevs som onödigt komplicerad och inkompatibel med konstnärliga projekt. Det finns oro för att formella krav diskvalificerar projekt med konstnärlig relevans. De verksamma efterfrågar även specifik danskompens inom urvalsgruppen för de regionala stöden.

För att arbetstiden ska kunna läggas på konstnärlig utveckling istället för ansökningar och administration efterlyser de verksamma en större tillit och mer långsiktig finansiering. Utöver att vara tidskrävande, skapar denna situation en ekonomisk stress och stor administrativ börda vilket påverkar den fysiska praktiken och kreativa processen, därmed även den konstnärliga kvalitén.

Gemensamt för de fria grupperna är att de uttrycker att den finansiering de erhåller för sin verksamhet är alltför kortsiktig. För att gynna regionen och bidra med fler arbetstillfällen krävs mer långsiktiga medel. Även etablerade aktörer, såsom *Dans i Nord*, menar att de produktionsmedel de erhåller är alltför små och kortsiktiga för att kunna arbeta långsiktigt och vara en attraktiv arbetsgivare.

Enligt de fritt verksamma skulle fler och höjda produktionsmedel skapa bättre förutsättningar för regionala produktioner att söka sig utåt och ta del av nationella/internationella strukturer och turnénätverk.

3.1.2 Turnéstöd och samordning av turnéer

Det regionala turnéstödet delas i dagsläget ut genom två ansökningsomgångar per år, sena besked i kombination med att endast en ansökan i taget kan beviljas är enligt de verksamma en bromskloss. Bristande samordning, avsaknad av subventioner och få arrangörer med strama budgetar utgör enligt de fria aktörerna stora utmaningar kopplat till att turnera i Norrbotten. Denna upplevelse bekräftas av både kommunala och andra arrangörer. *Riksteatern Norrbottens scenkonstkonsulent* uppger att det, i och med att de fria regionala aktörer inom dansen saknar subventionsstöd, ofta blir kostsamt att stötta dessa produktioner. Viljan att köpa in regionala dansproduktioner finns, men då budgeten är begränsad behöver prioriteringar göras.

3.1.3 Uppdrag och ansvarsuppdelning

Ansvar för det norrbottniska danssfältets fortlevnad och utveckling är uppdelad mellan olika aktörer. Olika uppdrag kopplat till utveckling av strukturer för de professionellt verksamma överlappar varandra vilket leder till otydliga förväntningar och ineffektiv resursanvändning. Flera aktörer; danskonsulenterna, Dans i Nord, Danscentrum Norr och Dansinitiativet har alla ett främjande uppdrag gentemot regionens dansverksamma, att de är flera är inte negativt men från fältet finns ett behov av förtydligande av vad dessa uppdrag, var för sig, i praktiken innebär.

Särskilt behovet av att tydliggöra Dans i Nords roll i den norrbottniska dansstrukturen återkommer i samtal med såväl verksamma, arrangörer, kommuner och främjare. Eftersom en av punkterna i Dans i Nords uppdrag är att "främja förutsättningarna för regionalt verksamma dansare och koreografer" finns det en förväntan bland länets verksamma om arbetstillfällen och stödjande insatser som man i nuläget uppger saknas. Även från arrangörsledet återkommer en önskan om att de regionalt verksamma bör anlitas i större utsträckning inom Dans i Nords verksamhet.

De regionalt verksamma uppger saknad av funktionen av det resurscentrum som tidigare fanns i Norrbotten, då inom ramen för Dans i Nords verksamhet. Resurscentret fungerade då bland annat som arbetsgivare för regionalt verksamma kopplat till produktioner/turnéer, pedagogiska projekt och andra främjande insatser.

3.2 Arbetstillfällen

Långsiktig finansiering till koreografer/fria grupper som driver egna verksamheter skulle enligt dem själva ge dem möjligheter att skapa arbetstillfällen även för andra frilansare, och på så sätt göra regionen mer attraktiv för inflyttning av fler dansare. För att skapa denna attraktivitet är teman som långsiktighet och förutsägbarhet återkommande i samtalen med de verksamma.

Utflyttade danskonstnärer (med rötter i Norrbotten) uppger att de nås av få open calls eller offentliga auditions, samt att de inte ser att dans som produceras i norr turnerar i övriga landet, vilket de menar bidrar till uppfattningen av att det finns få möjligheter att arbeta med dans i Norrbotten. En av de utflyttade lyfte specifikt att hen upplever det lättare att bo i en annan del av Sverige och jobba med enskilda projekt i Norrbotten än omvänt. Uppdragsgivare i norr är vana att stå för kostnader för resor och boende för dansare som inte är bosatta i regionen, vilket skiljer sig från hur aktörer i storstadsregionerna är vana att jobba. Detta som ett resultat av det begränsade utbudet av dansare i norr.

Ett förslag från de utflyttade danskonstnärerna var en årlig regionalt finansierad produktion som skulle kunna samla de lokalt verksamma och utflyttade till en gemensam produktionsperiod med efterföljande turné i och utanför länet. Detta skulle, enligt respondenterna, bredda deras nätverk till regionalt verksamma, lokala arrangörer, möjliga samarbetspartners och publik.

3.3 Nätverk

De verksamma uttrycker ett stort behov av fungerande nätverk för att överbrygga de geografiska avstånden mellan dem är stort, både för kunskapsutbyte, känsla av gemenskap och uppdragsförmedling. I dagsläget bygger en stor del av tillgången till resurser på personliga kontakter; både materiella resurser (såsom tillgång till lokaler, teknisk utrustning med mera) och immateriella resurser (så som möjliga arbetstillfällen, residensmöjligheter med mera). Denna struktur behöver ersättas/kompletteras med offentliga och synliga strukturer för att dansnätverket i Norrbotten ska bli tillgängligt för fler och för de som potentiellt är intresserade av att flytta till länet. Utflyttade danskonstnärer uttrycker att det i dagsläget är svårt att förstå vem de kan vända sig till och vem som gör vad. Den generella uppfattningen hos de utflyttade som intervjuats är att det finns förutsättningar att producera, både i form av produktionsmedel och studio/scenplats, men att det skulle ta tid att bygga upp ett nätverk för samarbeten och att det behövs lokala dörröppnare på plats för att koordinera projekt.

Även nyinflyttade dansverksamma uttrycker att det är svårt att förstå vilka stödstrukturer som finns och vem som gör vad. De efterlyser en samlad plattform med relevant information till verksamma. Både nyinflyttade och utflyttade norrbottningar upplever att de saknar en hub eller naturlig mötesplats för synergi och spontana möten med kollegor och andra konstutövare.

Med inspiration från *Performancenätverket* finns en önskan från dansare/koreografer och danslärare/pedagoger om ett gemensamt nätverk, då det från båda sidor upplevs en uppdelning mellan dessa yrkeskategorier. Performancenätverket består av dansare och konstnärer som verkar inom den performativa konstformen. Nätverket är i huvudsak konstnärsdrivet där medlemmarna utformar olika träffar och dess innehåll med stöd från *danskonsulenten* och *Resurscentrum för konst*.

3.3.1 Samarbete mellan norrlänens danskonsulentverksamheter

Danskonsulenterna i de fyra norrlänen uppger att de önskar en ökad interregional samverkan. Fördelarna med samverkan mellan norrlänen, med utgångspunkt i dessa regioners gemensamma utmaningar är något som lyfts i Region Norrbottens Kulturplan 2023-2026. Det finns även potential att inspireras av respektive verksamhets fungerande strukturer.

Danskonsulenterna uppger att ett utökat samarbete hade underlättats avsevärt genom att utveckla gemensamma strukturer för bland annat turneläggning. På så sätt hade man lättare kunnat sammankoppla turnéslingor genom norrlänen. Detta skulle bidra till att göra turnerandet av dansproduktioner effektivare, mindre resurskrävande och miljömässigt mer hållbara för både arrangörer/inköpare och dansaktörer. Ett förslag som kommit upp är att tillsätta en interregional producent med ansvar för samordnad turneläggning (främst för barn och unga produktioner) i alla fyra norrlänen.

3.4 Lokaler

3.4.1 Studios för produktion och träning

En grundförutsättning för att vara verksam och utvecklas inom dansfältet är tillgång till behovsanpassade lokaler för träning, konstnärligt utforskande och produktion. Antalet sådana lokaler upplevs av de frilansande vara få och otillgängliga. Även de utflyttade som intervjuats uppger att det finns sämre tillgång till studios i Norrbotten än i deras nuvarande hemorter.

Eftersom fria dansverksamma i stor utsträckning organiserar sig som enskilda bolag betalar de ofta full taxa i kommunägda lokaler, även om verksamheten inte drivs med vinstsyfte. Hjälpt att hitta och få tillgång till ändamålsenliga danssalar i de kommuner där det finns bosatta dansare/koreografer skulle möjliggöra konstnärlig utveckling och tillväxt i branschen. En fråga som lyfts utav de frilansande verksamma är om det skulle vara möjligt att de dansverksamheter som erhåller verksamhetsmedel öppnar upp sina lokaler för dem under de perioder då det inte skulle störa den egna verksamheten. Ett annat förslag som återkommer i intervjuerna är att utveckla ett bokningssystem av befintliga lokaler, exempelvis via medlemskap i Danscentrum Norr.

3.4.2 Spelplatser

I Norrbottens kommuner där dansverksamma bor och/eller verkar finns det varierande tillgång till spelplatser. På Riksteaterns webbplats scenrum.se återfinns de flesta scenlokaler med information om kommun, spelplats/lokal samt mått och kontaktuppgifter. Utöver det registret har det framkommit ett antal andra spelplatser efter kontakt via mejl och möten under kartläggningen. De verksamma efterfrågar en komplett lista med såväl spelplatser som danssalar.

3.4.3 Möjlighet för residens i Norrbottens kommuner

Kultursamordnare i flera kommuner är positiva till att erbjuda residensverksamhet till danskonstnärer. Potentiella lokaler finns, både kommunalt ägda och föreningar. Dock behöver finansiella och organisatoriska ramverk klargöras för att kunna få en rättvis bild av intresset och därmed realistiska möjligheter till genomförande utöver den årliga residens som redan

arrangeras i olika kommuner av Dansinitiativet på uppdrag av Luleå Kommun. Även andra konstnärsdrivna platser såsom Moskosel Creative Lab och Samiskt Danscenter som öppnar 2024 i Vuollerim erbjuder/kommer erbjuda residens i olika format.

3.5 Fortbildning och träning

Tillgång till kontinuerlig träning och workshops ses av de regionalt verksamma som avgörande, både för inspiration, fysisk dansträning mellan uppdrag och plattform för nya möten. De utflyttade danskonstnärerna som intervjuats uppger bristfällig kontinuerlig träning som ett hinder för att bo och verka i Norrbotten. Detta behov är starkast hos de nyutexaminerade.

Samverkan sker och utvecklas i nuläget mellan olika dansaktörer i Norrbotten för att kunna erbjuda fortbildning och träning. Danscentrum Norr driver detta arbete särskilt riktat utifrån sitt uppdrag. De geografiska avstånden i kombination med fåtalet professionellt dansverksamma är dock en utmaning för att arrangera detta på ett tillfredsställande sätt. Flera olika format har prövats och nya former fortsätter att utvecklas i öppen dialog med de regionalt verksamma. Däribland digitala alternativ, som av de verksamma ses som ett möjligt komplement.

De regionalt verksamma är positiva till att professionella dansare/koreografer, pedagoger och unga dansare/elever kan mötas vid gemensamma workshops/träningstillfällen. Även från de danslärare/pedagoger som intervjuats ses det som positivt med denna typ av gemensamma evenemang. De uttrycker att det stärker dem i deras undervisning att få ta del av andra dansverksammas material, samtidigt som det är inspirerande för deras elever att få möta professionellt verksamma danskonstnärer.

I många kommuner finns det bara en verksam lärare/pedagog. De efterlyser en större samverkan och ett starkare nätverk mellan regionens lärare/pedagoger utöver de nätverksträffar för danslärare och pedagoger som Danskonsulenten arrangerar årligen.

3.6 Publikunderlag

Den generella upplevelsen hos de verksamma som deltagit i kartläggningen är att allmänhetens intresse för danskonst växer även om målgrupper kan och behöver breddas. Dock upplever flera att det saknas kunskap hos politiker och andra beslutsfattare kring vilka värden de kulturella och kreativa näringarna och dansen specifikt bidrar med. Detta kopplas till avsaknaden av investeringar i stabila strukturer. De verksamma upplever att det fria kulturlivet lever tack vare eldsjälar, vilka inte ges långsiktigt hållbara förutsättningar. Ett exempel är att ideella teaterföreningar utses som arrangörer av den kommunalt finansierade scenkonsten för vuxen publik, men med en väldigt stram budget. Publik- och

arrangörsutvecklande förslag som lagts fram är långsiktiga communitydans projekt och samarbeten med andra konstformer.

3.6.1 Bristfälligt mellanled

De verksamma uttrycker att det saknas ett mellanled i form av producenter som dels kan advocera för dem gentemot politiker och dels minska den administrativa bördan vad gäller ansökningar, produktionsplanering, turnéläggning m.m. De verksamma menar att ett förstärkt mellanled skulle skapa förutsättningar för dem att fokusera mer på det konstnärliga arbetet och således komma in i en positiv spiral där den höjda kvalitén öppnar ännu fler dörrar att utveckla verksamheterna. Ett stärkt producentled skulle bidra till att utveckla de verksammas företagsamhet, vilket skulle gynna både enskilda danskonstnärer och hela branschen.

Det saknas i nuläget medel i stödstrukturerna för de fria aktörerna att söka finansiering för producent/projektledare. Sådana medel skulle kunna leda utvecklingen mot större egna intäkter och alternativa finansieringsformer framåt. Ett förslag som inkommit är att inrätta ett producentstöd som de fria verksamma kan söka; en kompetens och personell resurs som kan gå in med stöd i allt från att söka finansiering, arbeta fram en kommunikationsstrategi eller planera en turné - anpassat till den aktuella danskonstnärer och dess behov.

Även några av de utflyttade danskonstnärerna uppger att det faktum att det saknas stödstrukturer så som producentkontor i Norrbotten hindrar dem från att bo och verka i regionen. Ett förslag som kommit upp är att dela sådan infrastruktur med andra konstområden såsom musik eller teater.

3.7 Arrangörsled

Kommunala arrangörer upplever att dansproducenter har höga krav på lokalernas förutsättningar, flera uppger även att de känner en rädsla inför att inte kunna uppfylla danskompaniernas krav på lokaler/teknisk utrustning på ett tillfredsställande sätt eller att de saknar kompetens, vilket samlat bidrar till att man tvekar inför att köpa in dansföreställningar.

Riksteatern Norrbotten och Kulturcentrum Ebeneser jobbar med arrangörsfrämjande verksamhet som bland annat innefattar kompetenshöjande aktiviteter för arrangörer. Till exempel har *Kultursamordnarnätverket* erbjudits workshopen *“Snacka Dans”*, som hålls av Dansinitiativet och syftar till att höja kompetensen kring vilka förutsättningar som krävs för att arrangera dans.

3.7.1 Lokala och kommunala arrangörer

Kommunala arrangörer utgör en viktig roll i det regionala arrangörsledet. Merparten av den dans som köps in av kommunerna är riktad till barn och unga

inom skolans ramar. Det är tydligt att det personliga intresset och engagemanget hos både kommunala samordnare och lärare/rektorer är avgörande för om/hur danskonsten når ut till barn och unga i de olika kommunerna. Detta som följd av att politiken, varken på nationellt, regionalt eller kommunal nivå, satt upp tydliga målsättningar för hur ofta barn ska få tillgång till att uppleva eller utöva dans (eller andra konstformer).

Många av de kommunala kultursamordnare som intervjuats upplever samverkan med kommunens skolor utmanande. De upplever att skolorna är hårt styrda av läroplanerna och att lärarnas arbetsbörda redan är tung och att det därför är svårt att uppbåda intresse och engagemang. I vissa kommuner uppger man att det är svårt att få skolklasserna att komma till de skolföreställningar som kommunerna arrangerar. De åldersgrupper som är svårast att nå är högstadie och gymnasium. Pandemin uppges vara en faktor som påverkat detta i en negativ riktning. Man framhåller att det är mycket viktigt med god framförhållning för en lyckad samordning med skolorna.

Riksteaterföreningarna är ideellt drivna och har sitt främsta fokus på teater, vilket resulterar i att få dansföreställningar når en vuxen publik i regionens kommuner. I förlängningen innebär detta att utrymmet för regionens dansverksamma att nå ut med danskonst till en vuxen publik i regionen är mycket utmanande.

3.7.2 Avtal och subventioner

Många av kommunerna har bundit sig till stora avtal med norrlänens institutioner, såsom *Norrbottensmusiken*, *Norrbottensteatern*, *Dans i Nord* och *Norrdans*.

Vad gäller dans är det främst *Dans i Nords* årligen återkommande turnéslinga *Beyond words* som många kommuner är bundna till. Avtalet är treårigt och utan kostnad för kommunerna. Många kommuner uppger att eftersom dans fortfarande uppfattas som en ny och svår konstform bidrar kontinuiteten som avtalet ger till att bygga upp intresse och publikunderlag. Ofta ordnas även kringevenemang såsom workshops i anslutning till föreställningarna. Detta uppges vara mycket uppskattat i många kommuner och bidrar till ett ökat intresse för dans. Samtidigt uppger flera kommuner att de känner sig låsta till de stora avtalen och att det begränsar flexibiliteten och hindrar dem från att köpa in regionala produktioner från mindre aktörer.

Den positiva sidan med de institutionella avtalen är att föreställningarna når ut till en stor del av kommunerna med sina turnéer. Kommunerna som intervjuats uppger att de upplever att det finns en tydlighet i erbjudandet som underlättar. Baksidan är att då institutionerna kan erbjuda scenkonst till kraftigt subventionerade priser (eller gratis) uppfattas dansproduktioner från enskilda aktörer/fria utövare som orimligt dyra. Flera av kommunerna uppger att de gärna

skulle vilja stödja regionalt producerad scenkonst, men att de helt enkelt inte har möjlighet till det inom ramarna för sin budget. Det skapas alltså en omöjlig konkurrenssituation för de fria aktörerna, som inte har tillgång till subventionsstöd. Kultursamordnarnätverket har lyft en önskan om att fler regionala dansproduktioner med regionalt verksamma skulle ingå i *Dans i Nords* utbud.

Återkommande i samtalen med kommunala arrangörer är att de uttrycker en önskan om att kunna stötta regionalt producerad dans. De ser också ekonomiska och hållbarhetsmässiga fördelar med minskade rese- och boendekostnader med detta. Dansinitiativet har till viss del kunnat möjliggöra detta, bl a genom att erbjuda rabatterade priser eller skraddarsydda erbjudanden. Verksamheten erhåller dock inte något statligt eller regionalt subventionsstöd, utan dessa rabatter tas från den egna verksamhetens budget. *Dansinitiativet* poängterar dock vikten av att inte subventionera sig själva alltför mycket, vilket skulle snedvrída konkurrensen gentemot andra fria aktörer.

Den fria dansen är även i hård konkurrens med andra scenkonstformer, då den oftast är dyrare än exempelvis musikföreställningar, speciellt i förhållande till pris per publikantal. Kommunernas ofta mycket sträma kulturbudgetar gör att de måste prioritera hårt för att uppfylla de direktiv som finns. Därför ses det som positivt med produktioner som kan erbjudas till en stor publik. Samtidigt poängteras vikten av att även kunna erbjuda mer intima scenkonstupplevelser, vilket kräver en mindre publik som kan komma nära.

3.7.3. Webbportal för scenkonstutbud

Det upplevs som ett stort problem av kommunala samordnare att det kommer erbjudanden från många olika håll och vid olika tider på året. Detta gör att det ofta är tillfälligheter som avgör vilka föreställningar som bokas. Det finns stora förhoppningar hos kommunerna om Regionens satsning på en webbportal för scenkonst för barn och unga ska underlätta arbetet med urval av scenkonst i respektive kommun. I kombination med den upparbetade kommunikationen inom de kommunala samordnarnas nätverk finns potential att webbportalen kan leda till mer resurseffektiva och samordnade turnéer. Dock kvarstår frågan om hur turnéläggning och samordning ska ske och vem som ska ansvara för detta.

3.8 Återväxt

Möjligheterna för barn och unga att både se och utöva dans ses som ett viktigt led i att skapa och långsiktigt bygga upp intresse för dansen, såväl som avgörande för återväxt av professionella danskonstnärer.

I Norrbottens kommuner finns, utöver den dansundervisning som erbjuds inom kulturskolorna, även ett stort antal aktiva dansföreningar. De föreningar som intervjuats under kartläggningen uppger att det generellt finns ett stort intresse,

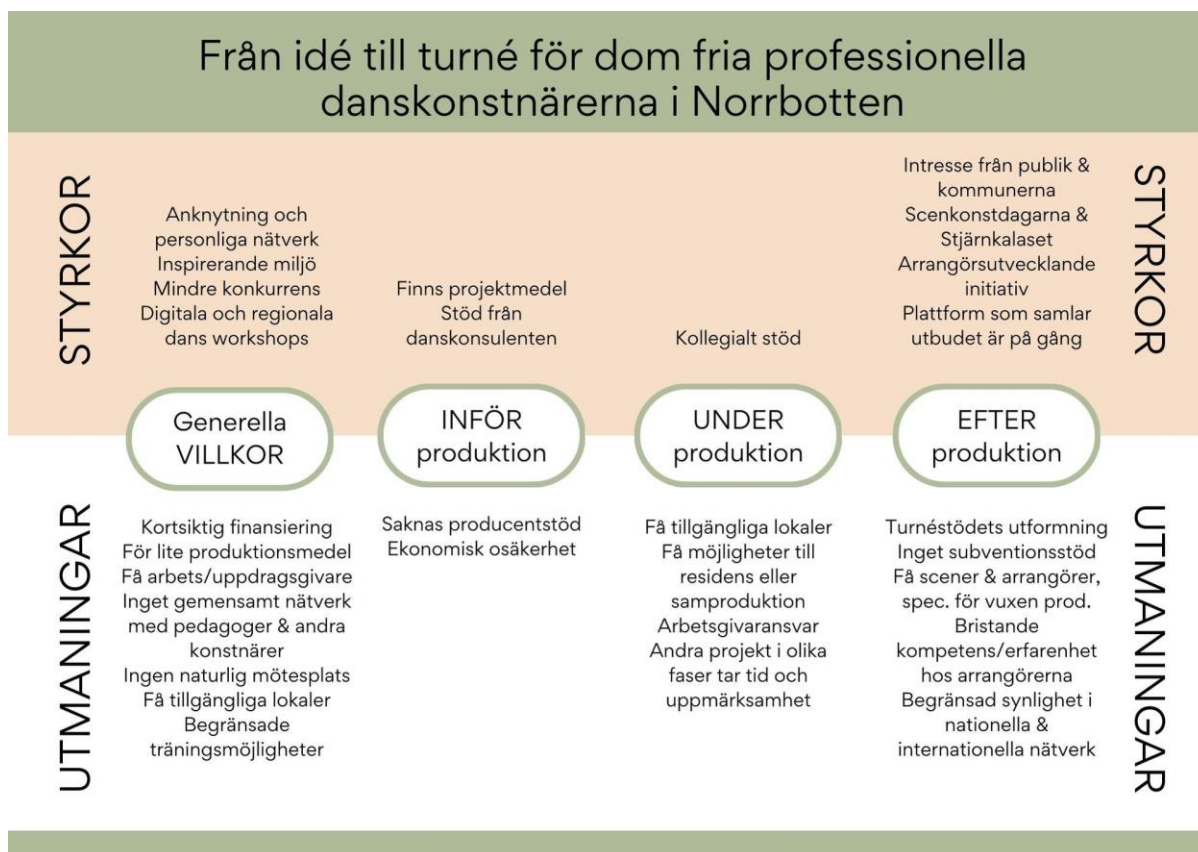
inte minst bland barn och unga, att utöva dans och att köerna till flera av dessa föreningars dansundervisning är långa. Flera av de danslärare och -pedagoger som intervjuats uppger att det finns en tydlig kösuppdelning i intresset för att utöva dans, där flickor och kvinnor är överrepresenterade.

I Piteå fanns tidigare *Piteå danskedja* som erbjöd dansintresserade norrbottningar möjlighet att ägna sig åt dans från förskoleåldern upp till högskolenivå. De stora nedskärningarna som gjorts i Piteå kommun och som resulterat i att flertalet av de utbildningar som ingick i kedjan lagts ned är något som oroar många dansverksamma i regionen, både bland unga utövare och de professionellt verksamma. Många uttrycker även oro för hur återväxten av professionellt verksamma inom dans kommer att påverkas i regionen framöver. Merparten av de professionellt dansverksamma som numera är bosatta/verksamma och driver det fria danslivet i Norrbotten har på ett eller annat sätt tagit del av utbildningarna inom *Piteå danskedja*. Dessa utbildningar har möjliggjort för dem att söka högre utbildningar på annan ort, både i Sverige och utomlands. Därefter har de valt att flytta hem för att arbeta professionellt med dansen i Norrbotten.

Dessutom påverkar nedläggningen av danslärarutbildningen vid LTU återväxten av danslärare negativt och går emot den viljeriktning som beskrivs i Region Norrbottens Kulturplan 2023-2026. I kulturplanen framhålls bristen på danslärare och -pedagoger som ett nyckelproblem för att kunna erbjuda dansundervisning på kommunernas kulturskolor.

3.9 Översikt: idé till turné

Denna bild är ett försök till en överblick kring vilka stödstrukturer som finns respektive saknas i de olika stadierna när en självproducerande fri aktör går från idé till turné. Ovanför varje punkt i tidslinjen listas befintliga resurser och stödstrukturer och under listas behov och utvecklingspotential.

Grafik 2. Norrbottens styrkor och utmaningar för fria danskonstnärer som vill gå från idé till turné.

4. Sammanfattning och analys

Denna del ämnar att sammanfatta de föregående delarna samt med stöd av tidigare studier och regionala styrdokument analysera detsamma.

4.1 Geografiska avstånd och få professionellt verksamma

Stora geografiska avstånd i kombination med få professionellt verksamma kollegor är en utmaning när det kommer till att verka som fri aktör inom dansfältet i Norrbotten. Även de främjande aktörerna jobbar med samma utmaningar när de ska arrangera fortbildning, skapa nätverksmöjligheter och lobba för ändamålsenliga lokaler. Det avspeglas bland annat i den upplevda avsaknaden av naturliga mötesplatser; det finns ingen enskild ort med en kritisk massa som skulle utgöra en naturlig placering. Geografin är inget som går att ändra på och länets främjande aktörer gör redan insatser för att möta dessa utmaningar. Vidare arbete behöver dock göras, inte minst i form av att sprida kunskap om vad det konkret innebär; att det kostar mer att bygga upp och upprätthålla stödstrukturer med de givna förutsättningarna.

Exempel är danskonsulenterna i Norr- och Västerbottens initiativ kring gemensam fortbildning för pedagoger, vilket innebär större kostnader för resor och boende i jämförelse med om danskonsulenter i mer tätbefolkade regioner genomför liknande arrangemang. De positiva effekterna ligger i ett utökat nätverk över länsgränserna; vilket även *Danscentrum Norr* bidrar till genom att erbjuda bidrag för resekostnader till diverse arrangemang såsom träning, fortbildning och nätverksträffar. En ideell förening med ett stort verksamhetsområde är dock en skör struktur att förlita sig på.

En möjlig utvecklingsfråga som kommit upp under kartläggningen är de ökade mervärden som skulle skapas genom gemensam fortbildning och nätverkande mellan danspedagoger/lärare och dansare/koreografer. Båda grupperna upplever en onödig uppdelning dem emellan. I den frågan skulle även danspedagogerna/lärarnas arbetsgivare behöva involveras för att ta sitt ansvar över fortbildning och social arbetsmiljö.

Norée, Fee och Larsson (2021) tar i sin skrivelse, *Dansplan Sverige*, upp vikten av att regioner och större kommuner bör tillsammans med staten möjliggöra för danskonstnärer att bo och verka lokalt, då är ändamålsenliga lokaler av stor vikt. Luleå Kommun, Region Norrbotten och Kulturrådets gemensamma satsning på Dansinitiativets lokal och verksamhet är ett gott exempel på detta. Konstnärsnämnden och Kulturrådet (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) tydliggör att den konstnärliga processen är beroende av ändamålsenliga lokaler med stor öppen yta och sviktande golv, i vissa fall högt i tak, god värme och ventilation för en dräglig arbetsmiljö. Därför är det oroande och föga förvånande att de utflyttade danskonstnärerna uppger att de upplever sämre tillgång till studios i Norrbotten än den ort de valt att bosätta sig i. Med få verksamma utspridda på en stor geografisk yta är det dock svårt att etablera offentligt drivna verksamheter med ändamålsenliga lokaler på alla orter där det finns fria aktörer baserade, varför de fria gruppernas etableringar är en viktig del av infrastrukturen som bör beviljas större och mer långsiktig finansiering.

4.2 Samverkan mellan det fria fältet och offentligt ägda institutioner

Frågan som lyfts av de regionalt fritt verksamma aktörerna; om de dansverksamheter som erhåller verksamhetsmedel skulle kunna öppna upp sina lokaler för dem stöds av Konstnärsnämnden och Kulturrådets (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) översyn som understryker att samarbete mellan dans- och scenkonstinstitutioner och den fria sektorn bör främjas. Utifrån detta och kartläggningen som grund finns det två tillvägagångssätt, det ena behöver inte utesluta det andra.

Det första är huruvida det finns möjligheter för Dans i Nord som Norrbottens dansinstitution att i större utsträckning öppna upp för regionens verksamma. I

kartläggningens intervjuer har det vid flertalet tillfällen och från olika perspektiv lyfts frågor kring varför regionalt bosatta dansare och koreografer sällan anlitas. Det finns ett behov av att adressera och tydliggöra detta. Om huvudmännen har en förväntan om samverkan mellan institutionen och det fria fältet finns en önskan om att detta tydliggörs och följs upp; på vilket sätt och i vilken utsträckning? Om denna förväntning inte finns är även det en hållning som bör offentliggöras för att svara upp till efterfrågan om transparens och tydlighet.

För det andra behöver den fria sektorn egna stödformer med långsiktighet och stabilitet, mer om det under de följande fyra rubrikerna.

En ytterligare satsning som skulle gynna dansfältet i Norrbotten är om de offentligt finansierade institutionerna inom angränsande konstarter såsom teater, bildkonst och musik skulle stimuleras att samverka med det fria fältet och få i uppdrag att regelbundet programlägga dans. Även det förslaget stöds av Konstnärsnämndens och Kulturrådets (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) översyn.

4.3 Ekonomi och finansieringsformer

Över hela landet varierar regionernas och kommunernas finansieringsformer, så även i Norrbotten. I skrivelsen *Dansplan Sverige* lades förslag om en ökning och höjning av verksamhetsbidrag och projektbidrag till fria dansfältet och andra aktörer; på statlig, regional och kommunal nivå (Dansnät Sverige et al., 2021). Konstnärsnämnden och Kulturrådet (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) menar på att för att uppnå mål om tillgänglighet, mångfald och konstnärlig kvalitet så är ökade resurser i form av statliga anslag nödvändigt för att främja produktioner och arbetsvillkor för det fria dansfältet. För att öka dansens tillgänglighet över hela landet, inte minst för glesbygden i Norrbotten, så är fria koreografer och grupper en viktig komponent. Ett annat förslag i *Dansplan Sverige* var att stärka kultursamordnare och danskonsulentens funktion och även utöka stödet till Danscentrums organisationer för ett kontinuerligt och långsiktigt arbete (Norée, Fee, & Larsson, 2021; Konstnärsnämnden & Kulturrådet, KUR 2014/3478; KN 2015/5271).

I de intervjuer som genomförts i denna kartläggning framkommer framförallt behovet av mer långsiktiga beviljningar, både för den fria sektorn och Dans i Nord som menar att en längre tidshorisont skulle göra dem till en mer attraktiv arbetsgivare. Att skriva ansökningar och redovisningar tar tid och för de fritt verksamma innebär det även en privatekonomisk risk, vilket skapar en ojämlig arbetsmarknad där de som inte har resurser att ta den risken stängs ute från fältet. Den översyn som Kulturrådet och Konstnärsnämnden (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) genomförde 2015 visade att danskonstnärer endast la 56 % av sin arbetstid på konstnärligt arbete, vi kan anta att den siffran är lägre i den fria sektorn generellt och än mer för de verksamma i Norrbotten som vittnar om att

de i huvudsak är självproducerande. En orimlig ekvation då beviljningar av projektmedel samtidigt ställer krav på konstnärlig höjd och nyskapande.

Konstnärsnämnden och Kulturrådet, (KUR 2014/3478; KN 2015/5271) menar att den fria sektorn är den primära producenten av dansföreställningar i landet. Trots hög kvalitet med god konstnärlig nivå och potentiell publik så avsätts inte ekonomi för de fria danskonstnärerna. Korta anställningar präglar den fria dansarens arbetsmöjlighet och är ofta påfrestande, vilket även styrks i denna rapports kartläggning. En prioritering av större och mer långsiktiga verksamhetsbidrag till regionens fria grupper skulle leda till fler högkvalitativa produktioner, med fler arbetstillfällen för regionalt verksamma frilansare, vilket potentiellt skulle skapa den attraktivitet som krävs för att locka fler danskonstnärer att bosätta sig; frilansare är där jobben finns.

4.4 Ojämn konkurrenssituation skapar behov av turnéstrukturer och subventionsformer för inköp

De fria fältet möter en ojämn konkurrenssituation när de ska sälja sina produktioner i Norrbotten jämte subventionerat utbud från scenkonstinstitutioner såsom Norrdans (del av scenkonst Västernorrland), Norrbottensteatern, Riksteatern och Dans i Nord. Det saknas fungerande turnéstrukturer och subventionsformer för dom fria producerande dansaktörerna. Viktigt att poängtera är att de föreställningar som ingår i institutionernas avtal inte är billigare att producera/turnera, utan att det endast framstår som så för arrangörerna på grund av att de subventionerats av de offentligt finansierade institutionerna.

Glädjande är att regionsamverkan *Kultur i Norr* identifierar arrangörsfrämjande åtgärder som en av tre fokusområden. En interregional förstärkning och samordning skulle skapa förutsättningar för mer hållbara turneer både från producenternas och arrangörernas perspektiv samt potentiellt öka tillgängligheten till kultur i de mer glesbefolkade kommunerna. Dans i Västerbotten har en fungerande struktur för urval, subvention och turnéläggning av sin turnéslinga för barn och unga vilket skulle gå att samordna över länsgränsen, om det fanns en motsvarande aktör med liknande uppdrag i Norrbotten (samt Västernorrland och Jämtland Härjedalen).

4.5 Återväxt

Utvecklingen av utbildningsledet i Norrbotten var i en positiv spiral fram till 2019 därefter har princip all infrastruktur för återväxt i form av utbildningar inom dans för barn och unga samt vuxna, lagts ned. Den danskedja som byggts upp i Piteå, med dansutbildning från grundskola till högskola är bruten och kan få långsiktiga konsekvenser för återväxten, både av professionellt verksamma såväl

som pedagoger och då i förlängningen möjlighet för barn/unga att utöva och utveckla ett intresse som utövare/publik. Om fem år kommer det inte finnas några nyexaminerade från konstnärliga danshögskolor som kan flytta tillbaka till Norrbotten; för de kommer inte ha getts förutsättningar att komma in på dessa utbildningar.

Dansplan Sverige ger som förslag att garantera barn och ungas tillgång till dans under skoltid (Norée, Fee, & Larsson, 2021), denna kartläggning, såväl som Assitejs rapport *Spelar mindre roll?* (Cocke et al. 2022) visar att det finns skillnader mellan elevers tillgång till dans beroende på hemkommun. Den kartläggning av *Dans i skolan* (Kowalska, 2023) som Danscentrum Norr genomfört skulle kunna användas som utgångsmaterial för att sprida goda exempel och stödja kommunerna i sin samordning, det saknas dock en tydlig part i Norrbotten som bär detta ansvar eller tilldelats tid och resurser för att prioritera frågan. I stort behöver politiken sätta tydliga mål och avsätta resurser, annars blir fördelningen ojämn och beroende av eldsjälar som riskerar att brinna ut.

Kartläggningen visar att både pedagoger och dansare/koreografer ställer sig mycket positiva till gemensamma nätverks- och fortbildningstillfällen; potentialen för samverkan är stor.

Att bygga upp en utbildningskedja tar lång tid, att radera detsamma tar bara ett par år. Tydligt är att de utbildningar som finns kvar behöver värnas om. Specifika dansprogram på folkhögskolenivå saknas från hösten 2023 helt i Norrbotten. Denna typ av utbildningar skulle kunna utgöra ett viktigt mellanled för att främja återväxten av professionellt dansverksamma i regionen, då dessa skulle kunna inspirera fler unga dansare från Norrbotten att söka sig till högskolor inom dans och samtidigt attrahera unga dansare från övriga Sverige till Norrbotten.

4.6 Producent / arbetsgivare

Det faktum att det finns få arbetsgivare/uppdragsgivare i Norrbotten gör att de fritt verksamma hela tiden måste driva sina egna projekt och initiativ. Väldigt få har möjlighet att anlita en producent, till följd av strama budgetar. Detta gör att mycket av danskonstnärernas tid läggs på administration och projektledning vilket inte är en hållbar arbetssituation då denna tid oftast är obetald, för att inte tala om att producentskapet är en profession i sin egen rätt. Dessutom inskränker det administrativa arbetet på tid till att utveckla sitt konstnärskap, vilket riskerar att påverka den konstnärliga kvaliteten. Infrastrukturen brister i detta hänseende, regionalt och nationellt. Enligt *Dansplan Sverige* bör finanseringsstrukturen för det så kallade mellanledet; producenter, agenter och distributör, utvecklas inom hela landet. (Norée, Fee, & Larsson, 2021).

Att gå i framkant i form av en regional förstärkning av detta område skulle potentiellt bidra till att göra Norrbotten till en konkurrenskraftig region som är

attraktiv att bo och verka i som frilans-danskonstnär. Viktigt att ha i åtanke när en sådan stödform utformas är att den behöver vara långsiktig, Adeniji (2023), följeforskare till Nordberg Movement projekt *Konstnärskap och producentskap - följeslagare på vägen till publiken* menar att framgången i ett samarbete mellan en producent och konstnär till stor del bygger på fördjupad förståelse av det enskilda konstnärskapet och tillit vilket tar tid att bygga upp. Coachningsprogram speciellt anpassat till dansbranschen såväl som konstområdesöverskridande initiativ behövs, *Creative Ebeneser* är ett exempel av det senare, som bidrar till kunskapsutveckling och nätverksbyggande på området.

4.7 Arrangörer

Arrangörsledet är fragilt, speciellt när det kommer till arrangörer/inköpare för den vuxna publiken utanför de större städerna, vilket betyder att invånarna har begränsade möjligheter att upptäcka och ta del av danskonst. Teaterföreningarna som förväntas bära upp arrangörsledet även utanför kuststäderna drivs på ideell basis av personer med teatern som fokusområde, programläggningen avspeglar detta och således stimuleras inte intresset för dans i någon större utsträckning. Förväntan om att teaterföreningarna skall bära upp dansens arrangörsled och därmed en stor del av dess infrastruktur är högt ställda krav. Dock genomförs arrangörsfrämjande projekt och åtgärder bland annat inom Riksteaterns regionala verksamhet och föreningen *Arrangörer i Norr*. Även den gemensamma plattformen för utbud som är under uppbyggnad är enligt de intervjuade kultursamordnarna en lovande satsning.

De *kommunala kultursamordnarna* anger att de avtal som löper med institutionerna bidrar till en kontinuitet som är positiv där lösningen inte skulle vara att avsluta avtalen. Problemet ligger snarare i att när dessa avtal finns så skapas en bild av att dans inte kostar pengar och inte behöver prioriteras i budgetförhandlingarna. Detta leder till att budgeten är för stram för att köpa in från de fria aktörerna som behöver ta det pris en föreställning faktiskt kostar att spela. Antingen behöver dessa subventioneras eller så behöver pengar öronmärkas för inköp från den fria sektorn.

En enkel slutsats är att samtliga arrangörer uppger att de begränsas av sina strama budgetar, samverkan och utvecklingsprojekt kan skapa mervärden, men att köpa in och arrangera föreställningar kostar alltid pengar. Om finansieringen till arrangörsledet höjs så skulle varje produktion kunna spela fler gånger vilket är en kostnadseffektiv åtgärd, fler arbetstillfällen skulle skapas med ökad attraktivitet som följd. Igen; frilansarna är där jobben finns.

5. Genomförda insatser och framtiden för projektet

I den femte och sista delen presenteras genomförda insatser under hösten 2023 samt potentiella framtida insatser. I de genomförda insatserna ingår en lista över lokaler för egen praktik, individuellt producentstöd samt en branschträff. De framtida insatserna innehåller två delar; spridning av kartläggningen (delrapport 2) samt konkreta insatser för projektår 2 (2024).

5.1 Genomförda insatser hösten 2023

Utifrån den första delrapporten som skrevs under våren 2023 togs beslut om att genomföra tre pilotinsatser under hösten 2024.

5.1.1 Lokaler för egen praktik

Projektet vill jobba för att tillgängliggöra lokaler för egen praktik, hemmaresidens och produktion för självproducerande fria aktörer. Inledningsvis på de orter där det finns frilansare baserade som inte har tillgång till detta (Piteå, Luleå och Jokkmokk). En lista med 34 bokningsbara lokaler i 8 av länets kommuner har sammanställts och publicerats på Danscentrum Norrs webbplats. Målsättningen är att genom subvention kunna matcha tillgängligheten och de priser som erbjuds frilansare i större städer, i Luleå, Boden och Arvidsjaur har projektet identifierat lokaler som kan subventioneras, arbetet med att teckna subventionsavtal med aktörer i Piteå och Jokkmokk fortsätter under vintern. Planen är att utvärdera efterfrågan och effekterna av denna insats framåt hösten 2024.

5.1.2 Producentstöd

Producentstöd i form av individuell producentcoachning och gemensamma workshops. Coachningen kan handla om allt från att formulera en konstnärlig idé, bygga upp ett projekt/produktion, säljstrategi, till att zooma ut och titta på hela den konstnärliga verksamheten för att lägga en hållbar och långsiktig plan. Insatsen inkluderar en fysisk och digital workshop med fokus på producentarbete; dessa träffar fungerar även som nätverkstillfällen. Insatsen genomförs i samverkan med Dansinitiativet då de har tillgängliga producenter som också är insatta i dansområdet i Norrbotten. Insatsen kommer att utvärderas under början av 2024 med möjlighet att den ändrar form och/eller förlängs.

5.1.3 Branschträff

Arrangera en branschträff för dansverksamma, arrangörer och andra intressenter för att presentera projektets första år och öppna upp för inspel inför 2024. En dag innehållande föreläsningar, workshops, inspiration och dialog. Denna kommer att genomföras den 1 december på Kulturens Hus i Luleå.

5.2 Framtida insatser

Kartläggningen under år ett ligger till underlag för olika insatser som kommer att prövas och utvärderas under projektperioden, de förslag som listas nedan är därmed inte beslutade insatser utan just förslag. Komplettering av kartläggningen kommer att fortsätta genom hela projektets fortlöpande vilket innebär omvärldsbevakning, möten med dansfältets aktörer samt att en ny omgång med gruppintervjuer planeras under första kvartalet 2025.

5.2.1 Hur kartläggningen (delrapport 2) omhändertas

- All insamlad information ligger till grund för fortsatt utvecklingsarbete inom projektets vidare arbete framåt.
- Dansaktörer och arrangörer inom regionen kommer fortsatt att bjudas in till träffar och forum för att skapa möjlighet till delaktighet i projektets riktning framåt.
- Referensgruppen bestående av representanter från det fria fältet, kommun, arrangörsled och region kommer fortsatt arbeta vidare med frågor utifrån kartläggningens resultat och projektet arbete framåt.
- Kunskapshöjande insatser i form av dialoger med beslutsfattare inom kommun, kulturförvaltningar och nämnder.

5.2.2 Konkreta förslag på insatser projektår 2 (2024)

Utifrån kartläggningen har avsaknaden av nedanstående funktioner och resurser setts som särskilt viktiga i förhållande till främjande av dansares förutsättningar, fler arbetstillfällen och uppdrag till fria verksamma inom dansfältet. För att sträva mot målet om att vara en attraktiv region att bo och verka i som fritt verksam dansaktör kommer följande områden att ligga till grund för vidare arbete inom projektet:

- *Producentfunktion och turnéläggning; vilken kan avlasta det fria fältet samt kommunernas kultursamordnare och arrangörer gällande bokning och turnéplanering.*

Projektet kommer att kartlägga goda exempel från andra regioner, hur arbetet med producentstöd och turnéläggning/turnéstöd för regionalt producerad dans är fördelat mellan olika aktörer. Vidare undersöka hur en producentfunktion skulle kunna fungera som en förlängning av regionens kommande webbportal för samlat kulturutbud. Även se över möjligheter till samverkan mellan regionens befintliga dansaktörer kopplat till bland annat turnéslingor. Projektet kommer även titta vidare på möjligheterna kring samverkan mellan regionerna Norr- och Västerbotten kring en sådan funktion.

- *Subventioner för att stärka arrangörernas ekonomiska möjlighet att köpa in dans både till barn och unga, men även till den vuxna publiken.*

Granska befintliga strukturer och titta på möjligheter till olika former av samfinansiering kring denna fråga, samt se över hur andra regioner arbetar med danssubventioner och med vilket upplägg.

- *Behov av fler aktörer som kan ta arbetsgivaransvar och skapa arbetstillfällen för fritt verksamma.*

Undersöka utformning och inriktning på långsiktiga projekt, inklusive att söka samarbetspartners och medfinansiering. Idéer som lyfts är bland annat community-dans projekt, till exempel att utgå från konceptet *KOKO-kommunkoreograf** och anpassa detta efter regionens förutsättningar. Detta som ett led i att testa format som både skapar arbetstillfällen och samtidigt bidrar till publikutveckling och utbyte mellan danspedagoger/lärare och danskonstnärer.

**KOKO-kommunkoreograf ska inspirera och underlätta för kommuner att tillgängliggöra dans. Modellen med dansresidens skapades i Region Stockholm och har fått spridning till andra regioner kommuner runt om i landet. (Region Stockholm, 2023).*

- *Möjlighet att producera dans inom regionen:*

Utöver befintliga residens; undersöka möjligheten av arrangerandet av ytterligare årliga produktionsresidens för regionalt verksamma och möjligheter till samverkan kring detta med befintliga dansaktörer.

- *Arbetsstipendium:*

Se över möjligheterna att erbjuda ett begränsat antal stipendier som de fria aktörerna kan söka för att starta upp nya projekt/produktioner och få betalt för sitt administrativa arbete. Dessa stipendier skulle kunna fungera som ett komplement till regionens befintliga projektstöd som i nuläget har krav på 50% medfinansiering och därmed möjliggöra till fler projektuppsatser och researcharbetet inför produktioner etc.

5.2.3 Möjlig långsiktig implementering

Behoven att stärka infrastrukturen för den fria dansen i Norrbotten är stor och spridd; från generella villkor, finansiering, samordning av främjande aktörer till arrangörsled och återväxt. Detta är ett arbete som behöver ske löpande över tid, därmed är ett förslag att under projekttiden undersöka formerna för ett regionalt *Resurscentrum för Dans*. Projektet kan fungera som en testbädd för att utveckla former för de funktioner där kartläggningen visat att infrastrukturen brister, titta på olika modeller, undersöka andra liknande exempel och finansieringsmodeller.

Om detta arbete resulterar i ett förslag som på sikt kan antas kan Resurscentret startas upp med en bred förankring och djup behovsanalys.

Arbetet inom projektet innebär bland annat att genom dialog med befintliga aktörer ta fram förslag på uppdragsbeskrivning, placering, organisation och finansiering. För att undvika än fler överlappande uppdrag och oklar ansvarsfördelning är det av största vikt att i detta arbete även kartlägga och klargöra samtliga främjande aktörers roll samt kommunicera ut resultaten av denna översyn till de regionalt verksamma. Särskilt uppdelningen mellan danskonsulentens uppdrag och ett eventuellt resurscentra är viktigt att vara uppmärksam på. Här är det möjligt att titta på regionens redan befintliga resurscentrum (konst & litteratur) och inspireras i utformning och uppdrag. Med ökad tydlighet och uppdelning mellan ett uppdrag riktat mot barn och unga, brett deltagande och återväxt kontra ett annat med huvudfokus på stimulans av den professionella näringen finns potential för att utveckla båda delarna samt genom samverkan dem emellan stärka kontakten mellan det professionella fältet och utbildningsledet. I mitten av år 3 (2025) kommer projektet lämna ett konkret förslag på långsiktig implementering.

5.3 Avslutande ord

Sammanfattningsvis kommer vidare arbete under projektår 2 och 3 fokusera på framtagandet av olika förslag gällande insatser och organisatoriska strukturer samt utformandet av olika pilotinsatser. Detta sker med kartläggningen som grund men även genom fortsatta samtal och dialoger med regionens verksamma, arrangörer och dansaktörer.

Referenser

Cocke, M., Lidberg, L., Malmcrona, N., & Zimmerman, Z. (2022). *Spelar mindre roll? En rapport om den ojämlika fördelningen av scenkonst till barn och unga i skolan*. Stockholm: ASSITEJ Sverige.

Kowalska, K. (2023). *Kartläggning över dans i skolan i norra Sverige - Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland/Härjedalen*. Piteå: Danscentrum Norr.

Norée, C., Fee, A., & Larsson, M. (2021). *Dansplan Sverige - en uppmaning att skapa hållbara strukturer för danskonsten i hela landet*.
<https://www.dansnatsverige.se/wp-content/uploads/2021/11/skrivelse-dansplan-sverige-2021.pdf>

Institutet Dans i skolan. (2023). *Om Institutet dans i skolan*.
<https://dansiskolan.se/om-oss/om-oss>

Konstnärsnämnden. (2023a). *Konstnärsnämnden*.
<https://www.konstnarsnamnden.se/>

Konstnärsnämnden. (2023b). *Arbets- och långtidsstipendier*.
<https://www.konstnarsnamnden.se/stipendier-och-bidrag/stipendie/arbets-och-langtidsstipendium-dans-cirkus/>

Konstnärsnämnden, & Kulturrådet. (2015). *Översyn av statens insatser inom dansområdet*. KUR 2014/3478; KN 2014/5271.
<https://www.konstnarsnamnden.se/om-konstnarsnamnden/publikationer/oversyn-av-statens-nuvarande-insatser-inom-dansområdet/>

Kulturrådet. (hämtat 27 november 2023a). *Kulturella och kreativa näringar*.
<https://www.kulturradet.se/i-fokus/kulturella-och-kreativa-naringar/>

Kulturrådet. (hämtat 27 november 2023b). *Andra vägar till finansiering*
<https://www.kulturradet.se/bidragsinformation/andra-vagar-till-finansiering/>

Kulturrådet. (hämtat 27 november 2023c). *Kulturrådet*. <https://www.kulturradet.se>

Norrbottens läns landsting. (2011). *Norrbottens läns blivande dansinstitution - placering, verksamhet och organisation*.
<https://docplayer.se/14207949-Norrbottens-lans-blivande-dansinstitution-placering-verksamhet-och-organisation.html>

Region Norrbotten. (28 april 2022). *Region Norrbottens Kulturplan 2023-2026*. Kulturenheten. https://utvecklanorrbotten.se/media/eb3jldqr/kulturplan-a4-broschyr_v2_webb.pdf

Region Stockholm. (hämtat 13 november 2023). *KOKO Kommunkoreograf*. <https://www.regionstockholm.se/verksamhet/Kultur/lanskultur/dans/kokokommunkoreograf/>

Utveckla Norrbotten. (23 oktober 2023) *Kulturstöd*. Utveckla Norrbotten - en del av att utveckla Norrbotten. <https://utvecklanorrbotten.se/kulturstod/>